

Prorektor

Hanna Sveen, FD
Utbildningsledare

Till förvaltningschefer eller motsvarande
med ansvar för förskola, grundskola och
gymnasium i Stockholmsregionen

Arbetet med en ny form för VFU vid Stockholms universitet – en lägesrapport

Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) är en av hörnstenarna i lärarutbildningarna. De senaste åren har många insatser gjorts, både nationellt och vid Stockholms universitet, för att säkerställa och höja kvaliteten på VFU.

För närvarande pågår ett arbete vid Stockholms universitet med att ta fram en ny modell för VFU, som tar tillvara de goda erfarenheterna från det övningsskoleprojekt som pågått 2012–2018. Den nya formen för VFU innebär en enhetlig modell för samtliga lärarstudenter, vilket både gynnar studenternas professionsutveckling och ger en långsiktighet och en tydlighet i VFU-samverkan mellan universitetet och länets kommuner, skolor och förskolor.

Med detta utskick vill Stockholms universitet (SU) ge en lägesrapport om arbetet samt påbörja en dialog med kommunerna som skolhuvudmän (i nedanstående text vad som åsyftas med ”kommunerna”) om samverkan inom ramen för en ny modell. Förslaget har tagits fram i samråd med kommunrepresentanter och Storsthlm.

Den föreslagna modellen för VFU vid SU innebär att skolor och förskolor som tar emot VFU-studenter organiseras i kommunernas regi i samverkansenheter, så kallade kluster. Modellen som beskrivs nedan är framtagen för grundskola och gymnasieskola, men i huvudsak gäller den även för förskolan, där SU arbetar på att ta fram en harmonierande modell. Tanken är alltså att ha separata kluster med grundskolor och gymnasieskolor för sig och förskolor för sig. Vilka skolor och förskolor som ingår i ett kluster bestäms i dialog mellan SU, kommunerna och skolledare. Kluster kan alltså se olika ut och vara olika stora, men vad de har gemensamt är vissa kriterier och aktiviteter som genomförs inom klustret. Klustret är inte en särskild plats utan en, företrädesvis geografiskt avgränsad, samverkansenhet bestående av ett antal skolor eller förskolor i en kommun (eller flera kommuner tillsammans om så önskas).

Hur erfarenheter från övningsskolor och övningsförskolor tas tillvara

Erfarenheterna från SU:s egen övningsskoleverksamhet så väl som den nationella försöksverksamheten med övningsskolor och övningsförskolor har visat att följande faktorer är framgångsrika för en högkvalitativ VFU för lärarstudenterna. De genererar även positiva effekter i skolan och förskolan (t ex ökad kompetens hos lärarna i form av vetenskaplighet och synliggörande av beprövad erfarenhet, och en gemenskap kring mål då VFU blir en angelägenhet för hela verksamheten och inte bara den enskilda handledaren):

- en hög koncentration av studenter
- en hög andel handledarutbildade handledare
- en närmare samverkan mellan lärosäte och skola/förskola för att gemensamt säkerställa en VFU av hög kvalitet, och därmed också en förstärkt koppling till vetenskaplig grund i övriga skol- och förskoleverksamheten

För att uppnå hög koncentration avser SU att övergå till att placera studenterna i första hand på kluster, med det maximala antalet studenter klustret kan ta emot. De skolor och förskolor som ingår i ett kluster och tar emot VFU-studenter måste uppfylla vissa av SU uppställda kriterier. Det är möjligt att till kluster även knyta skolor/förskolor som ännu inte uppfyller kriterierna, och därmed ännu inte kan ta emot studenter från SU, men som genom att ta del av klustrets övriga aktiviteter har som mål att uppfylla kriterierna för att vara en VFU-skola/förskola. Huruvida skolor och förskolor med fristående huvudmän kan ingå i kommunens kluster blir en fråga i varje kommun.

En högre koncentration av studenter innebär att VFU-studenterna fördelas över ett färre antal skolor och förskolor än idag, och därmed också att alla skolor och förskolor som idag tar emot VFU-studenter från SU troligen inte kommer att ta emot studenter i framtiden. Hur denna övergång ska ske vill dock SU etablera i dialog tillsammans med kommunerna. Avsikten med den nya VFU-modellen är att stärka samverkan mellan kommunerna och Stockholms universitet, helt i linje med det nya samverkansavtalet som börjar gälla 1 januari 2019.

Handledarutbildade handledare har lyfts fram i alla utvärderingar som ett sätt att kvalitetssäkra VFU:n. SU fortsätter därför att erbjuda lokala handledarutbildningar inom klustren, och det förutsätts att skolor och förskolor som är intresserade av att delta i VFU-verksamheten satsar på att utbilda sina handledare.

En närmare samverkan mellan skol- och förskoleverksamhet och SU upprätthålls bland annat genom att SU även fortsättningsvis ger kompetensutvecklande seminarier inom klustret. Själva organisationen i form av kluster syftar även till att underlätta övrig samverkan genom att fler och tydligare kontaktvägar mellan skolledare och handledare och SU etableras. Detta möjliggör fler kompetenshöjande aktiviteter för skolans och förskolans personal såväl som fler kvalitetsstärkande satsningar för studenternas VFU.

SU:s organisation

För att få en närmare samverkan att fungera har det lyfts önskemål från kommunerna om en tydligare kontaktväg till SU. För att tillmötesgå detta önskemål tillsätter SU en funktion som VFU-koordinator för extern samverkan. Denna funktion är den primära ingången till SU i VFU-frågor, och ansvarar för att frågor slussas vidare till rätt instans internt. Vid uppbyggnaden av och övergången till

klustermodell ansvarar främst VFU-koordinatören för dialog med kommunerna. VFU-koordinatören upprätthåller också den löpande samverkan med alla kommuner i Stockholms län. Det tidigare uppdelade regionansvaret som fanns vid SU samlas alltså hos VFU-koordinatören.

I uppbyggnadsskedet av grund- och gymnasieskolekluster bedömer SU att VFU-koordinatören kan fungera som kontaktperson gentemot varje enskilt kluster. Syftet är att ge kluster enhetligt stöd och format för stöd från SU. Det innebär att en separat SU-resurs i form av en VFU-lärare inte är kopplad till varje enskilt kluster (som tidigare övningsskolor).

Det ställer höga krav på kommunerna att bemanna klustren med en sammanhållande kraft (exempelvis en VFU-samordnare eller en VFU-ansvarig) som är den primära kontakten för klustret med SU:s VFU-koordinator.

Vidare kommer naturligtvis VFU-lärare även fortsättningsvis att ha kontakt med handledare på klustret som ansvariga för VFU-kurserna och för trepartssamtal. De olika kompetensutvecklande insatserna koordineras av VFU-koordinatören men utförs av VFU-lärare, handledarutbildare och annan önskad kompetens från SU.

Det är möjligt att en fullt utbyggd modell kommer att kräva ytterligare resurser, varför organisationens funktionalitet noga kommer att bevakas av SU. Kommunerna, skolledare och handledare löpande kommer att bjudas in till utvärdering av klustermodellens organisation.

Nästa steg för dialog

Prorektor som har ansvar för övergripande lärarutbildningsfrågor på SU kommer under hösten 2018 att påbörja dialog med kommunerna inför omformningen till klustermodell för VFU. SU avser att samtala med alla intresserade kommuner (och andra skolhuvudmän), men vill inleda med samtal främst med de kommuner där vi redan har upparbetad samverkan genom övningsskoleprojektet, och som redan idag tar emot många studenter. I ett andra steg samtalar SU med övriga kommuner i länet och andra skolhuvudmän. Den preliminära tidsplanen är att klustermodellen av VFU ska vara fullt utbyggd 2024.

Det kommer alltså inte att handla om något ansökningsförfarande, utan kluster ska byggas upp i dialog med kommunerna, samtidigt som verksamheten måste uppfylla vissa kriterier uppställda av SU. Två grundläggande kriterier är att ett kluster har möjlighet att ta emot många VFU-studenter från SU, samt en ambition att alla handledare ska ha adekvat utbildning. Vidare krävs en resurs från kommunerna/verksamheten som sköter samordningen inom klustret, och är primär kontaktperson för klustret gentemot SU.

Stockholms universitet ser fram emot ett fortsatt gott samarbete!

A handwritten signature in blue ink, reading 'Clas Hättestrand'.

Clas Hättestrand
Prorektor